

בעזרת

קצור

שולחן ערוך

על הלכות
דם צליה ומליחה

תוספת נתיב התענית
ועדויות השנה

ובסופו

"קונטרס הביאורים"

חובר בס"ד ע"י

אהרן בן א"א יעקב פפויפר

תשמ"ה

כל הזכויות שמורות

(C)

כתובת המחבר:

14 LONG AVENUE

אוצרות הישגות
אוצרות הישגות

GLENHAZEL

2192

JOHANNESBURG

TEL. 4404262

צילום, לוחות ושרוטי הדפסה
א.מ. ברגמן, 03-760872.

מ פ ת ח ו ת

- א. הסכמת רבנן קדישי הגאון"צ חברי הבד"ץ שליט"א 7
- ב. והגאב"ד הגרי"י וייס שליט"א 9
- ג. הסכמת הגאון ר"ש הלוי ואזנר שליט"א 11
- ד. הסכמת הגאון ר"ש אונגר שליט"א 13
- ה. הקדמה 15

סימן א הלכות דם

- פרק א. יבואר שאין איסור דם חל, אלא כשפירש הדם ממקומו, ואימתי נחשב הדם דם שפירש. .... א
- פרק ב. דיני בשר שנתבשל בלא מליחה תחילה, ודיני דם שבישלו, או שמלחו. .... ו
- פרק ג. דיני בשר שנכבש במים או בדבר חריף בלא מליחה תחילה, ודין בשר ששראוהו במים מלוחים מאד. .... יא
- פרק ד. דיני בשר ששראוהו בחומץ קודם מליחתו. .... יט

סימן ב

הלכות ההדחה שקודם המליחה

- פרק א. יבוארו ד' השיטות העיקריות בטעם ההדחה שלפני המליחה. .... כב
- פרק ב. יבוארו פסקי ההלכה באופן ההדחה. ודין בשר שנחתך אחר הדחתו. .... כו
- פרק ג. יבוארו כל דיני בשר שנמלח בלא שהודח תחילה. .... ל
- פרק ד. דיני בשר שהודח במים קרים מאד, ודיני בשר קפוא שהודח. .... לה
- פרק ה. דין הכלי ששורין בו הבשר. ודין מקום שאין להניח עליו בשר שלא הוכשר עדיין. .... לו

סימן ג

דיני מליחת הבשר

- פרק א. דיני השהיית הבשר בין ההדחה למליחה . . . . . לט
- פרק ב. סוגי המלח שמשתמשים למליחת בשר. . . . . מב
- פרק ג. שיעור המלח שצריך לפזר על הבשר. . . . . מד
- פרק ד. דין שצריך למלוח הבשר משני צדדיו, וכל דיני בשר שנמלח מצד אחד בלבד . . . . . מו
- פרק ה. שיעור הזמן שצריך להשהות הבשר במלח . . . . . נד
- פרק ו. דין שצריך למלוח הבשר בכלי מנוקב, ודין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב. ודין בשר שהונח בכלי שאינו מנוקב אחר שכבר שהה במילחו . . . . . נז
- פרק ז. דיני מליחת חתיכת בשר שיש לה בית קיבול, ואם מלחה באופן שבית הקיבול עמד כלפי מעלה, וכל דיני מליחת בשר על גבי בשר . . . . . סג
- פרק ח. דיני מליחת העצמות, הגידין והעור . . . . . ע

סימן ד

הלכות הדחה שאחר המליחה

- פרק א. כל דיני בשר שנמלח ולא הודח ממילחו . . . . . עב
- פרק ב. אופן הדחת הבשר אחר מליחתו . . . . . עו

סימן ה

הלכות צליה

- פרק א. יבואר ענין הצליה, ודין הדחת הבשר קודם צליתו . . . . . פ
- פרק ב. דיני מליחת הבשר קודם הצליה, ושיעור זמן הצליה . . . . . פד
- פרק ג. כיצד צולין, ובמה צולין . . . . . פח
- פרק ד. דיני השיפוד ורשת הצליה שצולין בהם בשר. . . . . צ
- פרק ה. דיני ההדחה שאחר הצליה . . . . . צד

סימן ו דיני הכבד וצלייתו

- פרק א. דיני הכבד . . . . . צו
פרק ב. דיני חתיכת הכבד קודם צלייתו . . . . . צח
פרק ג. כל דיני צלית הכבד. . . . . קא

סימן ז

דיני בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, ובלא צליה

- אות א. דיני בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה,
ודין בשר שהוקפא לג' ימים . . . . . קה
אות ב. דין בשר שהודח תוך כדי ג' ימים.
וכיצד מדיחין אותו. . . . . קח
אות ג. דיני כבד ששהה ג' ימים בלא צליה. . . . . קי

סימן ח

- אות א. דין בשר שלא נמלח שנפל לדם ציר. . . . . קיב
אות ב. דין בשר שנמלח, ושהה במילחו שיעור מליחה,
ואח"כ נפל לדם ציר . . . . . קיד
אות ג. דין בשר שנמלח, ולא שהה במילחו שיעור מליחה,
ונפל לדם ציר . . . . . קיח
אות ד. דין בשר שנפל לדם ציר שיש לו מקום לזוב. . . . . קכא

קונטרס הביאורים

סימן א. יכואר שאף שהכבד "כולו דם" בכל אופן יש בו ציר

- ושומן כבשאר כל האברים . . . . . קכז
סימן ב. ביאור מחדש במחלוקת הראשונים
אם דם שפירש מן הכבד אסור מדאורייתא . . . . . קל
סימן ג. בדין דם שנמחה מגוף בשר הכבד עצמו
ונעשה נשפך כמים. . . . . קלח

BETH DIN ZEDEK

OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY

JERUSALEM, P.O.B. 5006

טלפון 222808 Tel.

ב"ה
בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים

ע"י העדה החרדית סרוחה.
(ועד העיר לקהלת האשכנזים)

סניף ירושלים תוכביא

ת.ד. 5006

בעיהיק ירושלים ת"ז... לחודש... שנת תשמ"ה

כבר במסגרת תשומת ה' ת"ק קיימת במועצת הנהלה, דברי ותורה ובהל' הקא
פנים לבשר ותורה, שמערה והו'ו' ה'וי ג'ה'ו' ר'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
וכ'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

וה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה
ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה ה'ה'ה

הסכמת הגאון"צ חברי הבד"צ שליט"א

פעיה"ק ירושלם ת"ו יום ח' לחדש שבט שנת תשמ"ה

כבר כתבנו חשיבות ב' חלקי קיצוש"ע בעניני יור"ד בהלכות בשר וחלב, ובהל' הגעלת כלים לבשר וחלב, שחיבר והו"ל האי גברא רבה הרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה רבי אהרן פויפער שליט"א, רב בקהילה ביוהנסבורג בדרום אפריקה.

וכעת חיבר חלק שלישי, קיצור שלחן ערוך על הלכות דם מליחה וצליה בדרך ב' ספריו החשובים הראשונים, שהו"ל.

ובספרו עבודה חשובה, ובסדר נאה ובלשון ברור, וראוי ספרו הנכ' להפיצו בישראל לתועלת הרבים הלומדים.

ואם אמנם שאנו נמנעים בדרך כלל מלהסכים על ספרי הלכות, אבל האמת ייאמר שהספר חשוב ונחוץ ויהא בו תועלת גם למורי הוראה בישראל בהראותו בכל הלכה מקורות נאמנים עליהם מבוססים מדברי רבותינו הפוסקים הראשונים והאחרונים ז"ל.

ויאשר כחו וחילו להגדיל תורה ולהאדירה, ולהוסיף עוד לזכות הרבים בספרים נחוצים, וגם ידינו תכון עמו להדפיסו ולהפיצו בישראל, ויצליח בכשרונותיו הגדולים בסייעתא דשמיא לקרב ליהדות כסביבתו ולהאיר עיניהם במאור התורה והמצוה, מתוך הרחבת הדעת וכ"ט.

הכו"ח בברכה לכבוד התורה ולומדיה,

הביד"צ דפעיה"ק ת"ו

נאם ישראל משה בלאאמו"ר הגה"ק מהרי"צ זצוק"ל דושינסקיא

נאם ישראל יעקב פישר

נאם בנימין ראבינאוויץ

אוצרות התורה
אוצרות השו"ת

יבואו גם דברי כהסכמה על הדפסת ספר הנכבד הנ"ל שתועלתו מרובה לזיכוי הרבים. ויזכה הרב הגאון המחבר שליט"א להגדיל תורה ולהאדירה בחיבור עוד ספרים יקרים מתוך כ"ט.

המחכה לישועה קרובה

יצחק יעקב ווייס

רב ואב"ד פעיה"ק ת"ו

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ

זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום ג' תצוה תשמ"ה לפ"ק

הן הובא לפני ספר קצור שו"ע להלכות מליחה - דם - וצליה אשר זכה לחבר כבוד הרב הגאון המכובד הר"ר אהרן בהר"ר יעקב פפויפר שליט"א מפ"ק - וכעת איתן מושבו מזכה הרבים ומרביץ תורה ביוהנסבורג אשר בדרום אפריקה - והוא חיבור נאה ונפלא מסודר בטוב טעם ודעת על הלכות אלה בלישנא קלילא ובטעם זקנים כמעשהו בראשונה בחיבוריו הקודמים - ואין ספק כי יהי' הספר רב התועלת לבאי שערי הלכה ואשרי לו שביגיעתו עלה לו כזאת בסיעתא דשמיא - ויה"ר שאל יצא מכשול מתח"י, ואת מזכה הרבנים נמנה.

ע"ז בעה"ח

מצפה לרחמי ה'

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ זכרון מאיר בני ברק

תוצרות התורה
תוצרות השלום

הרב יצחק שלמה אונגר

אבי"ד ורי"מ דקהל חוג חתם סופר

בני - ברוך תוי"ב

בסי"ד כ"ג סיון תשנ"א

חיים ובטח וכפ' שלומים עם כלל אבותי אחי' שיה'
 חפץ בקצור האצוני כשה' אג' אהל'
 רב וכל' קצור יאגניסבוסק תל'ו

אחש"ב ושת"ב אהבה נאמנה ונדיבות כפי -

עם שמה שלי בבואי ספיק קצור שוף' על גלגל' צם וצ'ו'
 וצ'ו' - גולק גיש' אש"פ' גולל' על ג' איסוס ויה' -
 וצ'ו' עם על חלק כפי עכ"ל כפי החלקים הקצורים - וג' לכות
 על גלגל' - זכרון לך זכר שלם וצ'ו' - קצור אש"פ' אש"פ'
 וקצור יה' עת' עם למ' גולל' קושני' - עכ"ל וצ'ו'
 עכ' אש"פ' שמה צו' לכות את הדין בחיובך צו' -
 וצ'ו' הרבים יה' תל'ו' ק' וצ'ו' הגד' תיש' - וצ'ו' כ
 עכ' וצ'ו' השק' בחיובך צו' כפי בחיובך הקצורים
 וצ'ו' יה' עכ"ל וצ'ו' אהבה כלל' קצור אש"פ'
 וצ'ו' יה' הרבים קצור חוסים כאלו אש"פ' וצ'ו' -
 גולק וכתבת הפ' צ'ו' - כפי' אחי' של אהל'
 האצוני וצ'ו' ליש'ו'

יצחק שלמה

הרב יצחק שלמה אונגר
אב"ד ור"מ דקהל חוג חתם סופר
בני-ברק תר"ב

בס"ד, כ"ג סיון תשמ"ה

חיים וברכה ורב שלומים לך כבוד אהובי מחו' ש"ב
הרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה אהרן פפויפר שליט"א
רב ור"מ בעיר יוהניסבורג תצ"ו

אחדשה"ט ושתה"ר מאהבה נאמנה וידידות כנה -

נתת שמחה בלבי בראותי ספרך קצור שו"ע על הלכות דם ומליחה וצלי' - החלק השלישי מספרך הכולל על הל' איסור והיתר - והנה גם על חלק זה עברתי כעל החלקים הקודמים - וב"ה זכית להוציא מתחת ידך דבר שלם ומתוקן - בדיוק נמרץ לאמיתה של הלכה - ובלשון צח וקל שאינו משאיר מקום לספיקות - ובודאי יהי' לתועלת גם למורי הוראות בישראל - לרענן הזכרון ולמצא המקורות - ומה נעשה לדורנו שהוא דור יתום - ע"כ אשריך שאתה זוכה לזכות את הרבים בחיבורך זה - וזכות הרבים יהי' תלוי' בך ושכר הרבה תיטול - ובפרט כי הרבה עמל ויגיעה השקעת בחיבורך זה כמו בחיבוריך הקודמים -

וה' הטוב יהי' בעזרך שתזכה להרבות כבוד שמים - ולזכות את הרבים בעוד חיבורים כאלו מועילים ונחוצים - מתוך הרחבת הדעת דקדושה - כברכת מחו' ש"ב אוהבך המעטיר ומצפה לישועה

יצחק שלמה אונגר

בע"ה

הרב נ. ארדמאן

ראש ישיבת "עץ חיים", לאנדאן

Rabbi N. Ordman

Principal of Yeshiva "Etz Chaim"

3, HELENSLEA AVENUE.

LONDON, NW11 8NE

TEL. 01-455 2013

קטמחה הגיעני הידיעה הזאת כבוד ידידי הגאון
 ר' זשה"ן טייטלבוים שליט"א שהוא החוקר והמבקר ספר גמ' היצאת עם חלומה
 ופירושיה. ומהקונטרס שקבלתי מזע פואה שהוא חזק כמשהו קטע החוקים שפיר
 הגיעני מן קשר בחזק והכשר חיים וקני זהב שם גבול פזוזים קטנים ופירושיהם
 אצותם הצוטקים קאמור ובהחמת מוסר והותר; וזין ספר בודי שגם הספר
 החבש הזה יזנה קנה אזה השם.

ואכן פזוזים מני אצות שלי אסור בהסכמת שישן רב קידו, ק"ל אצתי
 אצתי צורק, כי שני החוקים הנ"ל הם כשר צדיק נאמנים, הגדולים מן אצתי כח"ל
 הגאון המציר אהרן דברי איתקן איתת ודו. וכן חזיתי קמות קהקונטרס הזה
 שכל הדברים הנצ"צים גם בחלק הזה אצות שיש מן אקולת נאמנים, אסורים בזמן
 אצתי וכתיבים באשן קנה אצתי.

אצתי חיצה אש"ם קצרה אכילד ידידי הגאון שליט"א שהשם יצא
 דברו בחיים אצתי כל אצות אצו אצוה - אכילד אצתי אצתי, קתרה אצתי,
 חוצה, אצתי יצרה קרבים וקרב שם שיש פזוזים.

קתש. הקרה אצתי אצתי אצתי

(. אצתי אצתי)

אצתי אצתי - כ"ז אצתי אצתי.

הרב נ. ארדמאן ראש ישיבת "עץ חיים", לאנדאן

בשמחה הגיעני הידיעה מאת כבוד ידידי היקר והנכבד הגאון ר' אהרן פויפער שליט"א שהוא הולך להדפיס ספר גם על הלכות דם מליחה וצליה. ומהקונטרס שקבלתי אני רואה שהוא ממש כמעשהו בשני החלקים שכבר הדפיס על בשר בחלב והכשר כלים וקנו להם שם גדול בעולם בטיבם ובתועלתם לאותם העוסקים בלימוד ובהוראת איסור והיתר, ואין ספק בידי שגם הספר החדש הזה יזכה בע"ה לזה השם.

ולכן בעונג אני מצרף שמי לשאר ההסכמות שישנן כבר בידו, אף שלדעתי מבלי צורך, כי שני החלקים הנ"ל הם כבר עדים נאמנים, המעידים על גודל כחו של הגאון המחבר להוציא דבר מתוקן מתחת ידו. וכן ראיתי באמת בהקונטרס הזה שכל הדינים הנמצאים גם בחלק הזה מבוססים הם על מקורות נאמנים, מסודרים באופן מצוין וכתובים בלשון קלה וברורה.

ואני חוזר לסיים בברכה לכבוד ידידי הגאון שליט"א שהשם יצליח דרכו בחיים וימלא כל משאלות לבו לטובה – להפיץ ממעינותיו, בתורה וביראה, חוצה, להרביץ תורה ברבים ולקדש שם שמים בעולם.

ברגשי הוקרה

ובידידות נפשית נאמנה

נ. ארדמאן

אוצרות התורה
אוצרות השו"ת

ובעה"ח יום א' – כ"ז סיון תשמ"ה.

אוצרות התורה
אוצרות השו"ת

הנה בדורות הקודמים היו הנשים מולחות הבשר בביתן. והם היו מאד בקיאות בזה כיון שמילדותן הורגלו בזה, וגם לרוב היה רב העיר או המורה צדק, מוציא חוברת בלשון המדוברת באותו מקום, שבה היה מבאר באר היטב את אופן הכשרת הבשר, וכרגיל בחוברות אלו היו מחמירים בכל החומרות לצאת ידי כל השיטות, ומהדרים בכל ההידורים, והדבר לא היה קשה על הנשים, כיון שהיו מולחים בבית כרגיל רק מעט בשר כאחת.

אמנם בדורינו כמעט ואין מי שמולח הבשר בביתו, כיון שמליחת הבשר נעשית בחנויות הבשר, או בבתי המטבחים, ומולחים כמויות גדולות מאד ביחד, ודבר זה גרם שבהרבה מקומות היה קשה להחמיר בכל החומרות ולהדר בכל ההידורים. וכיון שעצם הלכות מליחה הלכות קשות מאד הן, גרם הדבר להרבה אי הבנות כמעט בכל ענין וענין בפרטי דיני המליחה, גם באופן ההדחה שקודם המליחה, גם באופן המליחה, וגם בהדחה שאחר המליחה. ונוסף על זה גם נוסף ענין שבהרבה מקומות נאלצים להשהות בשר ג' ימים קודם שמספיקים למולחו, ואז צריך לשרות הבשר במים תוך הג' ימים כמו שיבואר בפנים בסימן ז', וגם בזה נחלקו האופנים שעושים שרייה זו והדבר גורם לפירוד, וחילוקי דעות.

ומה עוד בהלכות צלית בשר שכמעט ואין מי שצולה בשר היום בלא מליחה תחילה, ולפעמים יש בדבר צורך גדול כגון מי שמחמת מחלה אסור לו לאכול שום דבר מלוח, והרופאים אוסרים עליו בשר שנמלח, ומצד שני הוא חייב לאכול בשר. ואז צריך להורות לו דרך הצליה, וכמעט אין ספר המבאר פרטי הדינים באופן ברור איך לעשות זאת. ואפילו בצלית כבד שכל

אשה ואשה צולה כבד בביתה מתעוררים בזה שאלות. האם צריך לחותכו קודם הצליה, האם יכולים לצלותו בתנור חשמלי, עד כמה צריך לצלותו וכו'.

ומחמת המבוכה הגדולה שיש בהלכות אלו, והקושי הגדול בהבנת הענין למעשה מתוך דברי השו"ע ומפרשיו, ראיתי צורך לכתוב ספר זה עבור תלמידי ישיבתינו, ועמלתי מאד לכתוב ברור פסקי ההלכה, מה בדיעבד, ומה לכתחילה, ומה למהדרין. וכיוצא בזה. וגם כללתי המנהגים השונים שיש להם שורש וענף בהלכה. ובקיצור נמרץ כתבתי טעם כל הלכה והלכה, ואם ייראה לפעמים שהארכתי בביאור הטעם, זה משום שבאותו מקום אי אפשר היה לקצר בזה, בלא שיבואו ח"ו לידי מכשול בהבנת ההלכה. והשתדלתי עד כמה שאפשר לכתוב הכל בלשון קלה וברורה השווה ממש לכל נפש.

ואף שספר זה נכתב עבור תלמידי ישיבתנו, כבר כתבתי בהקדמה לחלק ^{זוהרות התורה} ~~אשר~~ של הלכות בב"ה, דעת מורי ורבותי שליט"א שעלי להדפיס הקיצורים על הלכות או"ה. ועברתי שוב על ספר זה בדקדוק רב, וכתבתי לו מקורות נאמנים לכל הלכה והלכה, וקיצרתי מאד במקורות, והשתדלתי מאד לכתוב רק המקורות מן הספרים הנמצאים ביד כל אחד ואחד, והשמטתי כל המקורות מן תשובות הפוסקים, וכל פלפולי ההלכה, מלבד במקומות מסוימים שראיתי הכרח להאריך מעט או כדי לבסס ההלכה, או לביאור הענין. וכדי להקל על הלומד סידרתי בתחילה הלכות דם, וכך שכל ההלכות הנוגעות להלכות דם המפוררות בהלכות דם מליחה וצליה, כינסתי שם וזה מקל מאד על הלומד.

וברוך הנותן ליעף כח שעל אף שאני טרוד כל ימי בסוגיות הגמ' בלימוד עם תלמידי הישיבה, והבעלי בתים, ובשאלות

הלכתיות יום יומיות המתעוררות חדשים לבקרים, אודה לה' בקהל עם שנתן לי כח לכתוב ולהכין לדפוס ספר זה.

ועם הבאת הספר לדפוס, אפרוש כפי בתחינה ובקשה, שיהי רצון מלפני אבינו שבשמים נותן התורה, שיפוץ ספר זה בין יראי ה' עמלי התורה, ויועיל להרבות דעת הכשרות בישראל.

החותם ביום ט"ז סיון התשמ"ה

אוצרות התורה
אוצרות השנות

אהרן פפויפר

רב וראש ישיבה

בקהילת המהרש"א דיוהנסבורג

אֲשֶׁר הָיָה לְעַמּוּד הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר הָיָה לְעַמּוּד הַתּוֹרָה

קיצור שו"ע על הלכות דם מליחה וצליה

ס י מ ן א

פ ר ק א'

דיני דם

א. דם בהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורים, אסור באכילה מן התורה¹. וחילוק יש בין דם הנפש (דהיינו דם שהנפש יוצאת בו) לבין דם האברים (דהיינו שאר כל הדם שבגוף חוץ מדם הנפש). שדם הנפש חייבים עליו כרת. ודם האברים עוברים עליו בלאו אך אין חייבים עליו כרת².

ב. אינו חייב על דם האברים אלא כשפירש מבשר הבהמה³ ויצא לחוץ. ואין הבדל אם פירש ויצא לחוץ מחיים או לאחר מיתה. אבל דם שלא פירש כלל, והרי הוא מובלע בבשר כשם שהיה מטבע ^{חזקת התורה} ^{חזקת התורה} ^{חזקת התורה} אין עליו איסור דם לא מדאורייתא ולא מדרבנן, ומותר לאכלו⁴.

ג. ולכן הרוצה לאכול מבהמה שנשחטה, בשר חי, רשאי לאוכלו בלא מליחה ובלא צליה, ואין צריך אלא להדיחו היטב במים, כדי להסיר ולנקות כל הדם הדבוק על הבשר מבחוץ. אבל לדם המובלע בתוך הבשר אין צריך לחוש כלל,

מקורות:

1. שו"ע יו"ד סימן ס"ו סעיף א'.
2. שו"ע שם סימן ס"ז סעיף א'. ואף שהחילוק בין דם הנפש לדם האברים, הוזכר שם רק לגבי בהמה וחיה, פשוט שכך הוא גם לגבי עוף, כמוש"כ הלבוש שם. ובפרימ"ג מ"ז שם ס"ק א' עיי"ש.
3. וה"ה חיה ועוף, וכן בכל מקום שנכתוב בהמה.
4. שו"ע שם, ועיין לקמן הערה 7.

שהרי זה דם המובלע בבשר שלא פירש ממקומו, ומותר לאוכלו⁵.

ד. וכל זה דווקא בדם המובלע בבשר, אבל דם הנמצא בגידי הדם או בחוטי הדם, דם זה אף על פי שלא פירש כלל ממקומו, אסור מן התורה ולוקין עליו, כיון שהוא דם בעין ואיננו בטל לבשר, אלא הרי הוא ככנוס בכלי. ולכן כל ההיתר, לאכול בשר חי בלא להפליט הדם הבלוע בו. אינו אלא בחתיכת בשר שאין בה גידי דם או חוטי דם. אבל אם יש בה גידי דם וחוטי דם צריך להסירם תחילה, ורק אחרי שהסירם יכול להדיח הבשר ולאוכלו חי⁶.

ה. וכן הדין בדם שנתקבץ ונצטרף במקום אחד בגוף הבהמה. כגון בהמה שהוכתה, ועל ידי המכה נתקבץ הדם במקום המכה ונצטרף שם, כיון שנתקבץ הרבה דם במקום אחד שוב אין דם זה בטל לבשר, והרי זה כדם שבגידין ובחוטיין שאף על פי שלא פירש לחוץ, אסור מדאורייתא ולוקין עליו. ולכן אסור לאכול חתיכת בשר זו שנצטרף בה הדם בלא שיפליט ממנה הדם על ידי מליחה או צליה, באופן שיבואר לקמן בהלכות מליחה⁷.

מקורות

5. שו"ע שם סעיף ב'. [וצריך עיון בזה, הרי יפרוש הדם בשעה שלועסו בפיו ובחור"ד סימן ס"ט ס"ק ג' כתב דעל ידי הלעיסה לא יפלט דם. וכיד יהודה סימן ס"ז בפיה"א ס"ק ה', הקשה שבמציאות כן פורש דם על ידי לעיסה, ולכן תירץ שדם הפורש תוך כדי אכילה, אינו בכלל איסור דם שפירש, וצ"ע בכל זה. ועיין בערוך השולחן בסימן זה סעיף ט', שכתב שזהו טעמו של הרמב"ם שלא התיר לאכול בשר חי עיי"ש].
6. שו"ע שם. ומה שכתבנו שדם שבחוטיין לוקה, עיין ביד יהודה בפיה"א ס"ק ו', שכתב שכן דעת רוב הפוסקים, [ולא כרמב"ם פ"ז מאכא"ס הלכה ט"ז שכתב „יראה לי שכל אלו החוטין והקרומות איסורן מדברי סופרים". ועיי"ש במגיד משנה שכתב: „הטעם לדברי רבינו לפי שאין אלו דם גמור היוצא צלול וכר' מפני שהדם צלול וקרוי דם, אבל אלו, דם אסרה תורה ולא חוטין וקרומות". ונ"ל ביאורו כמוש"כ הלכוש לקמן סימן ע"ג ס"א, לענין כבד, שנאמר באיסור דם על הארץ תשפכנו כמים, שהנשפך כמים קרוי דם ואסור, מה שאין כן דם שמטבע ברייתו אינו נשפך כמים עיי"ש, וה"ה לכאן וזהו כוונת המגיד משנה].
7. הנה דם שנצטרף חמור יותר מדם שפירש ממקום למקום, משום שבזה כלם מודים שאסור ולוקין עליו, כן כתב הדרישה בסימן זה סוס"ק א', וכ"כ הפרימ"ג במ"ז

1. דם שפירש ממקום למקום בתוך בשר הבהמה בחייה, כגון על ידי מקרה שארע שנתעורר הדם לצאת לחוץ⁸, אך לבסוף לא יצא אלא נשאר בלוע בבשר הבהמה. (כגון באופן שיבואר לקמן בסעיף ז'). יש ספק בדין דם זה, אם דינו כדין דם שלא פירש כלל, שהרי מעולם לא יצא לחוץ ועדיין הוא מובלע בבשר ובטל לבשר, ולכן מותר באכילה. או דינו כדין דם שפירש, כיון שמיד שנתעורר לצאת, ופירש ממקום שהיה מובלע בבשר מטבע ברייתו. חל עליו שם „דם שפירש“ ואסור באכילה, ומכיון שהדבר ספק באיסור תורה מחמירין בדבר, ואסור⁹.

2. ולכן השוחט בהמה ובעודה מפרכסת שבר את מפרקתה. מבהמה זו יהיה אסור לאכול בשר חי, והטעם לזה משום שבשעת שחיטה מתעורר הדם שבבשר הבהמה לצאת, וכששובר המפרקת אין בבהמה עוד כח, להפליט את הדם שנתעורר לצאת, וחוזר הדם ונבלע באברים. ונמצא שבבשר בהמה זו מובלע דם. שפירש ממקום למקום, והרי הוא

מקורות

ס"ק א' בסוף ד"ה והנה, וגם בשם ד"ה סימן ע"ו ס"ק ב' כתב דנצרר הדם הרי זה כדם בעין שפירש, וכן מבואר בדברי הגליון מהרש"א סימן ע"ו על הש"ך ס"ק ב' בשם הפרי"ח עיי"ש. ועומק הביאור בזה נ"ל משום שכל דם שלא פירש הטעם שמותר, מפני שאין עליו שם דם כלל, שמכיון שהוא מובלע בבשר מטבע ברייתו הרי הוא בטל לבשר וכבשר דמי. וכמו שכתב באוצרות יוסף [לר"י ענגיל] על יו"ד אות נ"ו ז"ל: „דדם האברים שלא פירש דשרי היינו משום דכ"ו שלא פירש, הוא מחובר לבשר וחשיב בשר ולא דם“ עכ"ל. וכל זה שייך כשמובלע בבשר, אבל חוטיץ וגידין שהדם כנוס בהם ועומדין בפני עצמן, ודאי שם דם על הדם שבהם ואין עליו שם בשר, וכן דם שנצרר מחמת מכה, שכיון שיש ריבוי דם במקום אחד, ודאי אין הדם בטל לבשר כלל, והרי הוא כדם הכנוס ועומד בכלי ושם דם עליו, ולוקין עליו. מה שאין כן בדם שפירש ממקום למקום בגוף הבהמה ששם יש ספק כדלקמן סעיף ו', ויסוד הספק משום שמא עדיין בטל לבשר כיון שמובלע בו, ולא נתקבץ הרבה במקום אחד, או שמא כיון שפירש ממקום למקום כבר אינו בטל לבשר ושם דם עליו.

8. פשוט שכל דין זה דווקא בנתעורר לצאת ע"י מקרה שארע, שאם לא נתעורר לצאת מה שפירש ממקום למקום בחיי הבהמה אינו כלום, שהרי דרך הדם שסובב והולך ממקום למקום בחייה.

9. שו"ע שם סעיף א', ועיין בדרישה ס"ק א' שזה ספיקא דאורייתא, וכ"כ הפרימ"ג במשבצות זהב ס"ק א' בסוד"ה ודע, בדעת השו"ע, [ולא כטור שכתב שלוקין עליו].

בספק איסור תורה. ולכן אי אפשר לאכול מבשר זה. אלא רק אחר שיפליט כל הדם הבלוע בו. באופן שיבואר לקמן בהלכות מליחה וצליה¹⁰.

ח. דם שפירש ממקום למקום בתוך בשר הבהמה לאחר מיתה, נחלקו בדבר רבותינו הראשונים, יש אומרים שדין דם זה כדין דם שלא פירש כלל ומותר באכילה¹¹. ויש אומרים שדין דם זה כדין דם שפירש ממקום למקום בתוך בשר הבהמה בחייה, שהוא בספק איסור תורה וספיקא דאורייתא לחומרא¹², וכדלעיל בסעיף ו'. ולהלכה פסק הרמ"א כדעת המחמירים¹³.

ט. ולכן בשר שצלאו באש, אך לא צלאו בשיעור הצריך כדי להפליט כל הדם הבלוע בו. בשר זה לא רק שאי אפשר לבשלו אחרי צליה זו, שהרי בזמן הבישול ייפלט כל שאר הדם הבלוע בו, ויאסור הכל. אלא אפילו לאוכלו כמות שהוא בלא בישול אסור, כיון שחיישינן שמא בזמן הצליה פירש הדם שעדיין בלוע בבשר ממקום למקום ונאסר, ונמצא אם אוכל הבשר עובר באיסור אכילת דם¹⁴.

י. וכן בשר שמלחו, אך לא השהה הבשר במילחו, בשיעור שיוכל המלח להפליט את כל הדם הבלוע בבשר. בשר זה

מקורות

10. שו"ע שם סעיף ג'.
11. תוס' חולין י"ד ד"ה ונסבין, רא"ש שם פרק א' סימן י"ט. ורא"ש בתשובות כלל ב' סימן י"ז.
12. הרשב"א תשובות חלק א' סימן תס"ו. איסור והיתר כלל י'. רבינו פרץ ברא"ש חולין פרק ח' סימן מ"ט.
13. רמ"א שיובא לקמן הערה 14. ועיין ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ב' ז"ל: „ואנו קיי"ל לאסור כל פירש ממקום למקום וכו' ואף בדם שבישלו דרבנן מחמירין" עכ"ל. וע"ע פרימ"ג בפתיחה להלכות מליחה בד"ה ודע דיש לחקור. ובפרימ"ג סימן ס"ט בשפ"ד ס"ק מ"ו עיי"ש.
14. רמ"א סימן ע"ו סעיף ב', ובש"ך שם ס"ק י"ג, ובדגול מרבבה על הש"ך שם.

גם כן, לא די שאי אפשר לבשלו, שהרי כשיבשלו ייפלט כל הדם שעדיין בלוע בבשר וייאסר הכל, אלא אפילו לאוכלו כך, בלא לבשלו, אסור, משום שחיישינן שהדם שנשאר בלוע בחתיכה פירש בתוכה ממקום למקום ונאסר. ונמצא שאם יאכל חתיכה זו עובר באיסור אכילת דם¹⁵.

יא. ועיין עוד לקמן בסימן זה פרק ב' סעיף ו', עוד אופן של דם שפירש ממקום למקום לאחר מיתה.

תוצרות התורה
תוצרות השנה

פ ר ק ב'

דיני בשר שנתבשל בלא מליחה

א

א. בשר שלא נמלח ולא נצלה באש שבישלוהו, אם לא היה במה שבקדירה פי שישים כנגד כל הבשר. הכל אסור, משום שעל ידי רתיחת הבישול פורש הדם מן הבשר, ואוסר את התבשיל שבקדירה. וחוזר **הדם ונבלע** בבשר, שהכל נאסר משום בליעת דם שפירש¹.

ב. ולבשר זה אין תקנה לא על ידי מליחה ולא על ידי צליה. משום שאין כח במליחה או הצליה, להפליט דם שנבלע בבשר על ידי בישול².

ג. ואם היה במה שבקדירה פי שישים יותר מאשר הבשר. התבשיל שבקדירה ודאי מותר, שהרי כל דם שיפרוש מן הבשר יתבטל מיד בשישים והרי הוא כאבד מן העולם. אך הבשר עצמו אסור באכילה³.

ד. והטעם לזה משום שאנו חוששים שמא לא נפלט כל הדם הבלוע בבשר לחוץ. והדם שנשאר בבשר, מחמת רתיחת הבישול פירש ממקום למקום. וכבר כתבנו לעיל בפרק א', שדם שפירש ממקום למקום בתוך הבשר עצמו (אפילו לאחר מיתה) אסור⁴.

מקורות

1. שו"ע סימן ס"ט סעיף י"א. והטעם שצריך לשער בשישים כנגד הבשר כולו, מפני שאין אנו יודעים כמה דם יש בבשר, וכלל גדול בידינו בכ"מ שאין יודעים כמה איסור נפלט, שמשערינן כנגד כולו. כ"כ הט"ז שם ס"ק כ"ו, והש"ך ס"ק מ"ה. וכתב הפרימ"ג בשפ"ד שם שאפילו במקום הפסד מרובה אין להקל בזה וצריך לשער דווקא כנגד כל הבשר.
2. עיין ביד יהודה בסימן ס"ט, בפיה"א ס"ק ס"ו, שחקר בדין זה מה טעם אין מועילה מליחה וצליה, אחר בישול.
3. רמ"א סימן ס"ט סעיף י"א.
4. טעם זה כתב הש"ך שם ס"ק מ"ו.

ה. ולבשר זה גם כן אין תקנה, לא על ידי מליחה ולא על ידי צליה. משום שאין כח במליחה או בצליה להפליט דם שנתבשל בבשר.

ו. במקום הפסד מרובה מקלינן להתיר אף הבשר עצמו באכילה (כשנתבשל בקדירה שהיה בה שישים כנגדו)⁵ והטעם לזה, משום דתלינן שמסתמא כל הדם שהיה בבשר נפלט לחוץ, על ידי רתיחת הבישול, ונתבטל בשישים. ואם נשאר מעט דם בבשר שלא נפלט לחוץ, דם זה מן הסתם לא פירש כלל ממקומו. ודם שלא פירש ממקומו כלל מותר כמבואר לעיל בפרק א'⁶.

ב

יבואר שדם שבישלו איסורו מדרבנן

ודין ספיקו ותערובתו

א. דם שבישלו, או שמלחו (כל כך עד שאינו נאכל מחמת מילחו)¹, יש מרבתינו הראשונים שכתבו שאיסורו מדאוריתא², ומאחרוני הפוסקים יש שכתבו שראוי לחוש לשיטה זו³. אך דעת רוב הראשונים⁴, וגדולי הפוסקים שאין איסורו אלא מדרבנן⁵.

תוצאות התורה

מקורות

5. רמ"א שם.
6. טעם זה כתב הט"ז שם ס"ק כ"ז. [ועיי"ש בשפ"ד ס"ק מ"ו שכלא טעם זה היינו אוסרים אפילו בדיעבד, ובמקום הפסד מרובה, משום שלרמ"א פירש במקום למקום לאחר מיתה אסור בהחלט].

אות ב':

1. כ"כ הפרימ"ג בפתיחה להלכות מליחה, דאין דין דם שמלחו, אלא כשנמלח כל כך עד שאינו נאכל מחמת מילחו.
2. רש"י חולין קט. בד"ה הלב קורעו, ושם דף ק"כ. ד"ה הקפה. וכן משמע ברמב"ם פ"ו ה"ו ממאכא"ס. עיי"ש.
3. כרו"פ סימן ס"ט ס"ק א'. חת"ס בתשובות יו"ד סימן ע'. חכ"א בבינת אדם המודפס בכלל ל"ב סעיף א'. ושם בחכ"א סעיף ז'. ומדברי הכרו"פ והחכ"א נראה שלא החליטו בזה, אלא שטוב לחוש לזה במקום שאין הפסד מרובה.
4. תוס' בחולין דף קט. ודף קיט. ודף קכ. רא"ש חולין פרק ח' סימנים כ"ז, ל"ג, ל"ז. הרשב"א בתוה"ב ב"ג ש"ג, והרא"ה בבדה"ב שם, ר"ן חולין פ"ז ברישא בכיבשא, סה"ת סימן נ"ו, סמ"ק מצוה ר"ה [לפי מה שביאר בדבריו הבי"י סימן פ"ז] וע"ע הערה 5.

ב. בשר שנתבשל ולא היה במה שבקדירה שישים כנגדו, ונתעורר ספק⁶ אם נמלח קודם בישולו. יש אומרים⁷ שמכיון שדם שבישלו אין איסורו אלא מדרבנן. לכן יש להקל בספק זה, ולהתיר הבשר, שספק דרבנן לקולא.

ג. ויש חולקים⁸ ואוסרים הבשר, וטעמם משום שבשר זה בחזקת איסור דם עומד. ובמקום חזקת איסור לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא. ולהלכה במקום שאין הפסד מרובה ודאי יש להחמיר בזה⁹. ובמקום הפסד מרובה יש לפנות למורה הוראה.

ד. בשר שנתבשל בלא מליחה ובלא צליה. (ולא היה במה שבקדירה שישם כנגדו) ונאסר. ואח"כ נתערבב בשר זה, עם שני חתיכות בשר כשרות. יש אומרים שמכיון שאיסור דם שבישלו אינו אלא מדרבנן, לכן הכל מותר¹⁰.

ה. אלא שלמנהגינו יצטרך להשליך אחת מן החתיכות, כמנהגינו בכל מקום שאנו מתירים איסור על ידי ביטול

מקורות

5. רמ"א בתו"ח כלל א' סעיף ז', ט"ז סימן ס"ט ס"ק כ"ד, ש"ך שם ס"ק מ"ב, וס"ק ע"ו, פרי"ח שם ס"ק א'. הגר"א שם ס"ק מ"ד, וס"ק נ"ג. ועיין בערוך השולחן סימן ס"ח סעיף ה' שכתב: „דעת רוב רבותינו ראשונים ואחרונים, דאין בזה אלא איסור דרבנן וכו'". וכ"כ הצ"ח פסחים כ"ב בסוד"ה 'והרי דם', שכן דעת רוב הפוסקים. וכן הלכה רווחת בכ"מ בספרי השו"ת של רבותינו האחרונים, שאינו אלא מדרבנן.
6. דווקא אם נתעורר הספק מחמת סיבה, אבל סתם בשר מבושל, אין צריך לחקור אם מלחוהו, שודאי חזקתו שמלחוהו כדינו, כ"כ הערוך השולחן סימן ס"ט סעיף ס"ד.
7. ט"ז ס"ט ס"ק כ"ד.
8. נקודות הכסף שם. וכ"כ המנ"י כלל א' ס"ק ט"ו.
9. בפרימ"ג במ"ז סימן ס"ט ס"ק כ"ד סיים: „ולדינא איני אומר לא להקל ולא להחמיר". ועיי"ש בהגה' רע"ק על הפרימ"ג שכתב: „נ"ב גם בשו"ת שבות יעקב ח"ב סימן ס"ט חושש לאסור". וגם בערוך השולחן שם סעיף ס"ב סיים: „ולדינא צ"ע". ולכן פשוט שבמקום שאין הפסד מרובה, שאי אפשר להקל בזה, ובמקום הפס"מ יש לפנות למורה הוראה כמו שכתבנו.
10. רמ"א סימן ס"ט סעיף י"ד, וטעמו משום שבאיסור דרבנן בתערובת של יבש ביבש, בטל חד בתרי אפילו במין בשאינו מינו, כ"כ בטעמו הפרי"ח הובא בגר"א שם ס"ק נ"ו, והדגול מרבבה על הש"ך ס"ק נ"ו, וכ"מ בחכ"א כלל ל"ב סעיף ז'. [ועיין כרו"פ שם ס"ק י"ד, והחוו"ד שם ס"ק כ' שפירשו באופן אחר].

ברוב להשליך חתיכה אחת. כדי שלא יהיה ודאי איסור שם¹¹.

ו. אך רבים חולקים וסוברים שאין להתיר התערובת, אלא אם כן נתערבה חתיכה זו בשישים חתיכות כשרות. וטעמם משום שסוברים שאף באיסור דרבנן צריך שישים כנגד האיסור, אף בתערובות של יבש ביבש¹².

ז. ויש מוסיפים שאף אם בכל מקום נסבור באיסור דרבנן שיבש ביבש בטל ברוב רגיל, ואין צריך לבטלו בשישים. בכל אופן כאן בחתיכה האסורה משום דם שבישלו יש להחמיר. משום שאף שדם שבישלו דרבנן בכל אופן קרוב הוא מאד לאיסור תורה. וקל לבא לידי מכשול ולכן יש להחמיר בו כדין תורה¹³. ובמקום הפסד מרובה יש לפנות למורה הוראה¹⁴.

זוהרות התורה
זוהרות השו"ע

ח. וכל זה בבשר שנתבשל ולא היה במה שבקדירה פי שישים כנגדו אבל אם היה במה שבקדירה פי שישים כנגד הבשר. אף שאנו אוסרים הבשר עצמו כמו שכתבנו לעיל באות א'. בכל אופן פשוט שאם נתערבבה חתיכה זו בשתי חתיכות כשרות, שודאי בטלה ברוב¹⁵, ויותר מזה יש להקל, שאין

מקורות

11. יד יהודה שם בפיה"ק ס"ק צ"ו עיי"ש.
12. כמוש"כ הרמ"א בסימן ק"ט סו"ס א' עיי"ש. וכ"כ במנ"י כלל ל"ט ס"ק י', והמנחת כהן הובא שם. וכ"כ הגר"א שם ס"ק ח', והבית מאיר שם על הש"ך ס"ק ט'.
13. כ"כ המנ"י כלל ב' ס"ק ו', [ע"פ מש"כ הש"ך סימן ע' ס"ק ט' בשם הרשב"א, ובוה תירץ הסתירה בין מה שכתב הש"ך כאן בסימן ס"ט ס"ק נ"ו, לבין מש"כ הש"ך בסימן ק"ט ס"ק ט', ועמד בסתירה זו בנקה"כ כאן, בנו של הש"ך עיי"ש].
14. ובמקום הפסד מרובה נראה שהמיקל לא הפסיד.
15. כן מבואר ממה שכתב המטה יהונתן סימן ס"ט על הרמ"א סעיף י"ד, וכן מהתולדות יצחק שהובא בפת"ש שם ס"ק ל"ב, והטעם לקמן סעיף ט'.

צריך לחוש למנהג להשליך אחת מן החתיכות שבתערובת, אלא רשאי לאכול את שלושתן¹⁶.

ט. והטעם לזה, שמכיון שבאופן זה שהיה בקדירה פי שישים כנגד הבשר, מה שאנו אוסרים הבשר עצמו. אינו אלא חומרא (והראיה שבמקום הפסד מרובה, מקלינן בזה כמבואר באות א' עיי"ש). לכן די במה שהחמרנו בבשר עצמו, ואין לחוש להחמיר בתערובתו.

זוהרות התורה
זוהרות השנות

פ ר ק ג'

דיני בשר שנכבש בדמו

א

דין בשר שנכבש במים

א. כל מאכל ששהה בנוזלים עשרים וארבע שעות, הרי הוא נעשה כבוש, וכבישה זו פועלת מעין פעולת הבישול. שהמאכל הנכבש פולט טעם לנוזלים, ובולע טעם מן הנוזלים. וכלל גדול בידינו "כבוש כמבושל"¹.

ב. וכל זה אם שהה המאכל באותן הנוזלים כ"ד שעות, אבל אם החליפו את הנוזלים תוך כדי העשרים וארבע שעות, אין המאכל נעשה כבוש². ויש אומרים עוד שאף אם לא החליפנו את הנוזלים, אלא רק הוציאו את המאכל מן הנוזלים תוך כדי העשרים וארבע שעות, אע"פ שהחזירוהו לאותן נוזלים, ושהה בצרוף, כ"ד שעות באותן נוזלים. לא נעשה כבוש³, כללו של דבר אין המאכל נעשה כבוש אלא אם כן שהה באותן נוזלים, עשרים וארבע שעות רצופות ללא הפסק.

ג. ולכן בשר שלא נמלח, ולא נצלה באש, שנישרה במים כ"ד שעות הרי בשר זה נעשה כבוש, ואם לא היה במים פי שישים יותר מאשר הבשר, הכל אסור. שהרי על ידי הכבישה נפלט מן הבשר דם למים. וחוזרים המים עם הדם ונבלעים בבשר, ונמצא הבשר אסור, משום בליעת דם שפירש.

מקורות

1. שו"ע יו"ד סימן ק"ה סעיף א', חכ"א כלל נ"ח סעיף א', ועיין לקמן הערה 6.
2. הגה' רע"א על השו"ע שם בשם המנ"י והש"ך, וערוך השולחן שם סעיף י"ב, וע"ע שם בדרי"ת ס"ק ח', ובדרי"ת סימן ס"ט ס"ק רנ"ו, ופת"ש סימן ס"ט ס"ק ל"ג.
3. רע"א שם בשם תשובת מעיל צדקה, וע"ע בדרי"ת שם, ושם.

ד. בשר זה שנבלע בו הדם על ידי כבישה, אין לו תקנה, ואי אפשר להכשירו לא על ידי מליחה ולא על ידי צליה. משום שהדם שחזר ונבלע בו על ידי הכבישה. מסתבך ומתדבק בבשר מאד מכח הכבישה. ושוב אי אפשר יהיה להפליטו לא על ידי מליחה ואפילו לא על ידי צליה⁴.

ה. אין הבשר נאסר כולו מדין כבוש, אלא דווקא היכן שנשרה כולו בתוך המים. אבל אם מקצת הבשר נכבש במים, ומקצתו נשאר מחוץ למים, אין נאסר אלא המקצת שבתוך המים וכדי קליפה למעלה מזה. אבל המקצת שמחוץ למים אינו נאסר כלל ומותר. משום שאין הדם מפעפע למעלה, וכן הדין בכבוש בדבר חריף שיבואר לקמן באות ב'⁵.

ו. אם היה במים שנכבש בהם הבשר פי שישים יותר מאשר הבשר, באופן זה אין כלל חשש משום הדם שפירש, שהרי מיד כשפורש הדם מן הבשר על ידי הכבישה, בטל בשישים. והרי הוא כאילו אבד מן העולם ולכן אף שחוזרים המים ונבלעים בבשר אין בכך כלום.

ז. אך אף שכל הדם שפירש מן הבשר בטל בשישים. בכל אופן אין הבשר כשר עדיין לבישול, משום שאף שעל ידי הכבישה נפלט ממנו דם, בכל אופן מסתמא לא כל הדם שבבשר נפלט לחוץ ולכן אם יבשלנו כך בלא להכשירו תחילה, הרי בשעת הבישול יפלט כל הדם שנשאר בבשר ויאסור הכל⁶.

מקורות

4. רמ"א סימן ס"ט סעיף א', וסעיף ט"ו.
5. עיין בש"ך סימן ק"ה ס"ק א', ובשפ"ד שם, ובחכ"א כלל נח סעיף א'.
6. ואף שלגבי בישול כתבנו לעיל בפרק ב' אות א' סעיף ה', שמסתמא כל הדם שבחתיכה יצא על ידי הבישול, כבישה אין כחה כבישול, ובכבישה אדרבא מסתמא לא יצא כל הדם בזמן הכבישה, כ"כ החו"ד סימן ס"ט בניאורים ס"ק

ח. וכשבא להכשיר בשר זה. יש אומרים⁷ שיכול להכשירו כדרך שמכשיר כל בשר, או על ידי מליחה או על ידי צליה. אך יש חולקים⁸ וסוברים שהדם שלא נפלט לחוץ, אלא שנשאר בבשר, על ידי הכבישה נתקשה ונתחזק בתוך הבשר, ולכן אי אפשר יהיה להפליטו במליחה, אלא דווקא בצליה באש, שגדול כח הצליה באש להפליט הדם מכח המליחה.

ט. אף - שדם שבישלו אין איסורו אלא מדרבנן כמבואר לעיל בפרק ב'. בכל אופן דם שכבשו איסורו מדאורייתא. ואף על פי שכלל גדול בידינו ש"כבוש כמבושל" כל זה רק לענין בליעה ופליטה כמו שביארנו בפרק זה, אך לדין דם, שיסוד ההיתר של דם שבישלו הוא משום השינוי בעצם מהות הדם, אין כבוש כמבושל⁹.

ב

דין בשר שנכבש בדבר חריף

זוהרות התורה
זוהרות השו"ע

א. כל מה שכתבנו שאין נעשה כבוש, אלא אם שהה המאכל בנוזלים כ"ד שעות, זה אינו אלא כשנכבש המאכל במים או בשאר נוזלים שאינם חריפים. אבל אם נכבש המאכל בדבר חריף כגון מים מלוחים מאד, ושאר נוזלים חריפים, הרי המאכל נעשה כבוש כבר בשיעור זמן שיתננו על האש

מקורות

- כ"א, וכיון לדעתו המהרש"ם בדעת תורה שם על סעיף ט"ו. ומה שאנו נוקטים בכל מקום שכבוש הרי הוא כמבושל, ומחמירין לשער בכולו, זהו לחומרא שמתוך שאין אנו יודעים כמה הפליטה והבליעה הכבושה, משערינן בכולו, מה שאין כן לקולא לא מקלינן לתלות שיצא הכל בכבישה וזה ברור.
7. כן דעת השו"ע סימן ס"ט סעיף ט"ו, והרמ"א בתורת חטאת כלל ג', הובא בש"ך שם ס"ק ס"א.
8. זו דעת הש"ך שם, וכן דעת המנ"י הובא בדר"ת שם ס"ק רס"א, וכן דעת הפרימ"ג שם במ"ז ס"ק ל"ז [אלא שכתב שאם רוצה להכשירו במליחה צריך שיהיה שישים כנגדו עיי"ש] וכן פסק החכ"א כלל ל"ב סעיף ב'.
9. כ"כ הפרימ"ג בהקדמה להלכות מליחה בד"ה 'ואיכא לעיוני', ובשפ"ד סימן ס"ט ס"ק י'. ועוד אחרונים שהובאו בדר"ת סימן ס"ז ס"ק ה', בד"ה 'ועיין עוד' עיי"ש.